

Norbert Kasperek

Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Olsztynie za lata 1998-2001

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 117-122

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Norbert Kasperek

**Sprawozdanie z działalności
Polskiego Towarzystwa Historycznego
Oddział w Olsztynie za lata 1998—2001**

1. Sprawy organizacyjne

Siedziba Oddziału znajdowała się w Ośrodku Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego, ul. Partyzantów 87, 10-407 Olsztyn, tel. (0-89) 527-66-18. W składzie Zarządu (wybrany na Walnym Zebraniu w styczniu 1998 r.) nie zaszły w omawianym okresie żadne zmiany. Tworzyli go: Norbert Kasperek — prezes, Stanisław Achremczyk — wiceprzewodniczący, Sławomir Augusiewicz — skarbnik, Ryszard Tomkiewicz — sekretarz, Jerzy Lebiezdiewicz — zastępca sekretarza, Jerzy Przeracki — zastępca skarbnika oraz jako członkowie: Józef Judziński, Danuta Jamiołkowska, Andrzej Szmyt, Jan Chłosta i ks. Andrzej Kopiczko.

Komisja Rewizyjna pracowała w składzie: Piotr Grabowski, Wiktor Knercer, Witold Gieszczyński.

W minionym okresie Zarząd odbył dziewięć spotkań, w prawie wszystkich uczestniczył przewodniczący Komisji Rewizyjnej mgr inż. Piotr Grabowski.

Na dzień 1 kwietnia 2001 r. Oddział liczył 105 członków. Nadto koło w Mragowie, kierowane przez dr. Jana Gancewskiego, liczyło 24 członków.

2. Sesje nadzwyczajane

W 1998 r. z okazji pięćdziesięciolecia powstania Oddziału odbyła się sesja, podczas której wręczono dyplomy okolicznościowe mgr Marii Tarnowskiej, prof. Stanisławowi Achremczykowi, prof. Januszowi Jasińskiemu, prof. Bohdanowi Łukaszewiczowi, prof. Andrzejowi Staniszewskiemu, mgr. Jerzemu Lebiezdiewiczowi, mgr. Jerzemu Minakowskiemu. Na sesję zaproszono wszystkich dotychczasowych prezesów Zarządu Głównego PTH. Podczas obrad głos zabrali: dr Norbert Kasperek „50-lecie działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego w Olsztynie”; prof. dr hab. Henryk Samsonowicz „O potrzebie badań regionalnych”; prof. dr hab. Andrzej Ajnenkiel „Znaczenie PTH w latach 80-tych”; prof. dr hab. Jacek Staszewski „Między Olsztynem a Toruniem”; prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński „Polskie Towarzystwo Historyczne dziś”. Telegram przysłał prof. dr hab. Marian Biskup.

13 maja 1998 r. odbyło się wręczenie Dyplomu Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Historycznego dr. Tadeuszowi Grygierowi, wieloletniemu prezesowi olsztyńskiego Oddziału PTH, z udziałem prezesa Zarządu Głównego prof. Wojciecha Wrzesińskiego. On też wraz z mgr. Józefem Judzińskim nakreślił sylwetkę dr. Grygiera.

3. Sesje naukowe

1999

9 listopada odbyła się sesja nt. „Wrzesień 1939 roku na pograniczu wschodniopruskim” z następującym programem: prof. Marek Jabłonowski (Warszawa) „Przygotowania do wojny w Polsce”; prof. Małgorzata Szostakowska (Olsztyn) „Konsulaty polskie w Prusach Wschodnich w przededniu wojny”; prof. Ryszard Juszkiewicz (Mława) „Bitwa graniczna 3 Armii Polowej i Armii »Modlin«”; ppłk dr Wiesław B. Łach (Olsztyn — Węgorzewo) „Obrońca Wizny w 1939 roku”; prof. Bohdan Kozięło-Poklewski (Olsztyn) „Dzień powszedni ludności Prus Wschodnich w latach wojny”; ppłk dr Dariusz Radziwiłłowicz (Warszawa) „Tradycje Września '39 roku w Wojsku Polskim”. Sesję dofinansował KBN.

2000

23 listopada odbyła się sesja zorganizowana wspólnie z Instytutem Historii UWM w Olsztynie nt. „Między irredentą a kolaboracją. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborcy w XIX wieku. Duchowieństwo”. Program składał się z następujących wystąpień: prof. Sławomir Kalembka „Wprowadzenie”; prof. Janusz Jasiński (Olsztyn) „Biskupi diecezji warmińskiej i chełmińskiej wobec kwestii polskiej w XIX wieku”; dr Eugeniusz Niebelski (Lublin) „Duchowieństwo a wydarzenia 1861 roku”; dr Stanisław Wiech (Kielce) „Duchowieństwo rzymskokatolickie — »wróg nr 1 cara i prawosławia« (1864—1905)”; prof. Stanisław Gajewski (Olsztyn) „Ks. Stanisław Stojalowski a ruch ludowy”; dr Marek Przeniosło (Kielce) „Postawy duchowieństwa katolickiego w świetle »Dziarsza Wielkiej Wojny« ks. Józefa Rokosznego”; dr Grzegorz Jasiński (Olsztyn) „Superintendent Otto H. Gerss (1830—1920) i jego poglądy na kwestię mazurską i polską”; dr Norbert Kasperek (Olsztyn) „Losy kapelanów wojny polsko-rosyjskiej 1831 roku”. Sesję finansowano ze środków własnych.

14 grudnia odbyła się sesja, zorganizowana wraz z Ośrodkiem Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Instytutem Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, nt. „Robotnicy przymusowi w Prusach Wschodnich w latach II wojny światowej”. W programie znalazły się referaty: dr Jerzy Sikorski, „Robotnicy przymusowi w Prusach Wschodnich — zagadnienia wybrane”; prof. dr hab. Bohdan Kozięło-Poklewski „Robotnicy zagraniczni w Prusach Wschodnich w świetle raportów władz prowincji”; prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz „Wspomnienia robotników przemysłowych jako źródło historyczne”; dr Hans-Jürgen Karp „W sprawie opieki religijnej polskich robotników przymusowych”; ks. prof. dr hab. Andrzej Kopiczko „Kościół w Prusach Wschodnich a robotnicy przymusowi”; prof. dr hab. Janusz Jasiński „Niemiecki wizerunek robotników przymusowych w Prusach Wschodnich”. Sesję dofinansował KBN.

Koło w Mrągowie, a właściwie dr Jan Gancewski, zorganizowało dwie sesje:

20 września pierwszą konferencję z cyklu „Tradycje kulturowe i historyczne ziem pruskich”. Z referatami wystąpili Stanisław Achremczyk, Janusz Małek, Ryszard Tomkiewicz, Jacek Wysocki, Wojciech Nowakowski, Paweł Szymański, Jan Chłosta.

1 grudnia — „Historia regionalna jako uzupełnienie programu lekcji historii w liceum i gimnazjum” adresowana głównie do nauczycieli przedmiotu.

4. Odczyty

1998

23 kwietnia — prof. dr hab. Krzysztof Kawalec (Wrocław) „Roman Dmowski jako polityk i mąż stanu”;

27 kwietnia — prof. dr hab. Jerzy Eisler (Warszawa) „Od marca do grudnia — zmierzch i upadek Gomułki”;

27 maja — prof. dr hab. Stanisław Alexandrowicz (Toruń) „Obrona fortec kresowych w XVII wieku”;

30 września — prof. dr hab. Jarema Maciszewski (Warszawa) „Jan Zamoyski — człowiek i polityk”;

19 listopada — prof. dr hab. Wiesław Władyka (Warszawa) „Trzecia Rzeczpospolita w mediach”.

1999

14 stycznia — prof. dr hab. Jan Sobczak (Olsztyn) „Car Mikołaj II — kontrowersje wokół postaci”;

25 lutego — dr Zbigniew Anculewicz (Olsztyn) „Prusy Wschodnie w oczach Warszawiaków”;

29 kwietnia — dr János Tischler (Warszawa) „Rok 1956 na Węgrzech i w Polsce”;

12 maja — prof. dr hab. Anna Filipczak-Kocur (Opole) „Zygmunt III — władca kontrowersyjny”;

20 maja — dr hab. Bogusław Dybaś (Toruń) „Militaryzacja miast pruskich w czasach nowożytnych”;

12 lipca — prof. dr hab. Andrzej Paczkowski (Warszawa) „Stan zachowania źródeł do dziejów najnowszych Polski Ludowej (źródła aparatu władzy)”;

1 września — dr Jan Chłosta (Olsztyn) „Wojenne losy Polaków z Warmii i Mazur”.

Nadto 11 stycznia zorganizowano uroczystość jubileuszową z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin prof. Ryszarda Juskiewicza. Na program złożyły się wystąpienia: ks. prof. Ryszarda J. Szychmiera „Zagajenie”; prof. Janusza Jasińskiego „Profesor Ryszard Juskiewicz i jego dzieło”. Sam jubilat wygłosił odczyt „Problem jeńców w wojnie polsko-bolszewickiej 1919—1920”.

2000

22 marca — prof. dr hab. Zbigniew Karpus (Toruń) „Jeńcy bolszewicy w obozach w Polsce 1919—1921”;

12 kwietnia — dr Andrzej Kunert (Warszawa) „Lata 1944—1948: demokracja czy stalinizm”;

12 maja — Taras P. Paślawski (Lwów) „Biblioteka im. W. Stefanyka — zbiory, stan i możliwość współpracy”;

15 czerwiec: prof. dr hab. Andrzej Kola (Toruń) „Badania archeologiczne na cmentarzu wojennym w Charkowie”.

2001

11 stycznia — Uroczystość wręczenia okolicznościowego numeru „Komunikatów Mazursko-Warmińskich” prof. dr hab. Tadeuszowi Orackiemu. Wystąpili m.in. prof. Wojciech Wrzesiński, prof. Janusz Jasiński, prof. Stanisław Achremczyk.

26 stycznia — prof. Gienadij Kretinin (Kaliningrad) „Współczesne środowisko historyczne Kaliningradu”.

5. Promocje książek

1998

5 marca promocja książki Sławomira Kalemki *O naszą i waszą wolność. Studia z dziejów polskiej myśli politycznej doby romantyzmu*, Olsztyn 1998. Wprowadzenie — dr Norbert Kasperek.

1999

24 marca — Arkadiusz Żukowski, *Polsko-południowoafrykańskie stosunki polityczne*, Olsztyn 1999. Wprowadzenie — prof. Andrzej Chodubski.

16 kwietnia — „Mrągowskie Studia Humanistyczne” (z. 1). Wprowadzenie — dr Jan Gancewski.

28 kwietnia — Małgorzata Szostakowska, *Stanisław Srokowski (1872—1950), polityk, dyplomata, geograf*, Olsztyn 1998. Wprowadzenie — prof. dr hab. Janusz Jasiński.

17 listopada — Jan Sobczak, *Mikołaj II. Młodość i pierwsze lata panowania 1868—1900*, Olsztyn 1998. Wprowadzenie — prof. dr hab. Paweł P. Wieczorkiewicz.

2000

21 marca — Sławomir Augustowicz, *Działania militarne w Prusach Książęcych w latach 1656—1657*, Olsztyn 1999. Wprowadzenie — prof. dr hab. Jarema Maciszewski.

18 maja — *Polska polityka zagraniczna w procesie przemian po 1989 roku*, pod redakcją Arkadiusza Żukowskiego, Olsztyn 2000. Wprowadzenie — dr Norbert Kasperek.

2001

15 marca — *Wspólne dziedzictwo?* z udziałem autorów olsztyńskich (m.in. Janusza Jasińskiego, Wiktora Knercera, Iwony Liżewskiej) i red. Zbigniewa Mazura.

6. Konkurs „Opisanie dowolnie wybranego cmentarza na Warmii i Mazurach”

Olsztyński Oddział PTH współuczestniczył wraz ze Społecznym Komitetem Ratowania Dawnych Cmentarzy na Warmii i Mazurach oraz z Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana” — jak co roku — w organizowaniu konkursu nt. „Opisanie dowolnie wybranego cmentarza na Warmii i Mazurach”. Każdorazowo na konkurs wpływa kilkadziesiąt prac. (Protokół w zbiorach Oddziału).

7. Olimpiady Historyczne

Członkowie Oddziału brali udział w organizacji Olimpiad Historycznych szczebla szkolnego i regionalnego. W pracach jury uczestniczyli: Stanisław Achremczyk, Sławomir Augustowicz, Witold Gieszczyński, Janusz Jasiński, Norbert Kasperek, Anna Kołodziejczyk, Jerzy Lebieźwicz, Krzysztof Łożyński, Bohdan Łukaszewicz, Jerzy Przeracki, Ryszard Sajkowski, Ryszard Tomkiewicz. Równolegle z Olimpiadą Historyczną przeprowadzono kolejne edycje konkursu „Parlamentaryzm w Polsce”.

8. Inne konkursy

W 1998 r. Oddział PTH współpatronował konkursowi na wspomnienia dawnych mieszkańców Kresów Wschodnich (wręczenie nagród 28 września w OBN), członek Oddziału prof. S. Kalembka zasiadał w jury Olimpiady „Losy Polaków na Wschodzie”. Inny członek Oddziału Henryk Falkowski zorganizował olimpiadę historyczną dla gimnazjalistów. W finale odbywającym się w Katolickim Liceum Ogólnokształcącym uczestniczył też dr N. Kasperek.

Koło w Mrągowie zorganizowało konkurs ze znajomości historii Mrągowa i Mazur dla uczniów szkół średnich i podstawowych.

9. XVI Powszechny Zjazd Historyków we Wrocławiu

W obradach Zjazdu wzięło udział około dwudziestu pięciu uczestników z Olsztyna, m.in.: prof. prof. Henryk Cimek, Andrzej Gąsiorowski, Janusz Jasiński, Sławomir Kalembka, Edward A. Mierzwa, Bohdan Ryszewski, Jan Sobczak, Małgorzata Szostakowska, Bohdan Łukaszewicz, Bohdan Kozięło-Poklewski; dr dr Jan Gancewski, Janusz Hochleitner, Urszula Kalembka, Norbert Kasperek, Krzysztof Narojczyk, Józef Pleban, Andrzej Szmyt, mgr mgr Artur Rusowicz, Józef Judziński, Krzysztof Łożyński, Franciszek Sokołowski.

Prof. Sławomir Kalembka przewodniczył sekcji IV „Polska pod zaborami”, a prof. Bohdan Ryszewski sekcji XI „Zastosowanie metod komputerowych w badaniach historycznych”. Referaty wygłosili: prof. dr hab. Sławomir Kalembka „Jak winny kształtować się zadania historiografii polskiej wobec dziejów porozbiorowych Polski”, dr Norbert Kasperek „»Odkrywanie« Prus Wschodnich w polskiej myśli politycznej XIX wieku. Etapy”; dr Krzysztof Narojczyk „Komputerowe bazy danych w badaniach historycznych” oraz wspólnie z mgr. Arturem Rusowiczem „Pakiet »Sund« jako przykład elektronicznej źródłowej bazy danych”; prof. dr hab. Edward A. Mierzwa „Wirtualna rzeczywistość — nowe możliwości w dydaktyce historii”; prof. dr hab. Bohdan Ryszewski „O zasadzie proveniencji w jej stulecie” prof. dr hab. Andrzej Gąsiorowski „Sport jako czynnik wychowania narodowego młodzieży polskiej na Litwie 1919—1939”. Referat nieobecnego prof. dr hab. Stanisława Achremczyka „Wybitne jednostki regionalnej sceny historycznej jako wzorzec dla społeczności lokalnej” odczytał dr Norbert Kasperek.

10. Walne Zgromadzenie PTH w Szczecinie 15—16 września 2000

W Zgromadzeniu wzięło udział sześciu na siedmiu delegatów naszego Oddziału: dr Jan Gancewski, prof. Sławomir Kalembka, dr Norbert Kasperek, prof. Bohdan Łukaszewicz, prof. Jan Sobczak, dr Ryszard Tomkiewicz. Nie dojechał prof. Stanisław Achremczyk. Walne Zgromadzenie prowadził prof. Sławomir Kalembka. W Komisji Skrutacyjnej pracował dr Norbert Kasperek. Do Zarządu Głównego wybrano prof. Sławomira Kalembkę i prof. Bohdana Łukaszewicza. Ten ostatni został po raz kolejny członkiem Prezydium Zarządu Głównego PTH.

Na wniosek Oddziału członkiem honorowym PTH został długoletni prezes olsztyńskiego oddziału prof. Janusz Jasiński.

11. Różne

Do działu Promocji Miasta Olsztyna wystąpiono o dofinansowanie publikacji: *Historycy Olsztyna. Informator*, którego celem było przygotowanie słownika—informatora o historykach pracujących i związanych z Olsztynem w ostatnim półwieczu. Koło w Mragowie wystąpiło (19 lipca) do władz miasta o sfinansowanie nowej monografii dziejów miasta. Na swoją propozycję otrzymało pozytywną odpowiedź, jednak późniejsze perturbacje zniweczyły ten pomysł.

Współpracowano z Kuratorium Oświaty w Olsztynie w organizowaniu konkursu „Katyń — Golgota Wschodu”.

W imieniu Oddziału prezes dr N. Kasparek zaprotestował przeciwko zmianie hymnu granego przez kuranty ratusza olsztyńskiego oraz próbie upamiętnienia burmistrza O. Beliana.

W czasie kadencji 1998—2001 Oddział współpracował z Ośrodkiem Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego, ze Społecznym Komitetem Ratowania Dawnych Cmentarzy na Warmii i Mazurach, Instytutem Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej (po 1 października Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego), Polskim Radiem SA, Warmińską Kurią Metropolitalną, Archiwum Państwowym, Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana”.

Olbrzymiej pomocy udzieliła Oddziałowi Fundacja „Bratniak” WSP, kierowana wówczas przez członka Zarządu dr. Andrzeja Szmyta.